

เฉลยคำตอบ

แบบทดสอบท้ายชุดการสอนที่ 3 เรื่อง สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน

1. ง

2. ง

3. ข

4. ค

5. ข

6. ข

7. ค

8. ง

9. ค

10. ง

บัตรเนื้อหา

ชุดการสอนที่ 3 เรื่อง สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน

นอกจากสารอาหารประเภทโปรตีน คาร์โบไฮเดรต และไขมันแล้ว ยังมีสารอาหารประเภทอื่น ๆ อีกที่คนเรากินเป็นประจำ ได้แก่ วิตามิน และแร่ธาตุ สารอาหารเหล่านี้ เป็นสารอาหารที่ไม่ให้พลังงานแก่ร่างกาย แต่ร่างกายก็ขาดไม่ได้ วิตามินและแร่ธาตุมีคุณค่าและความจำเป็นต่อร่างกายมากน้อยเพียงใด จะได้ศึกษารายละเอียดต่อไป

1. วิตามิน (Vitamin)

วิตามิน หมายถึง สารอินทรีย์ที่จำเป็นต่อชีวิตและสุขภาพ วิตามินแม้จะไม่ใช่สารอาหารที่ให้พลังงานแก่ร่างกายและร่างกายต้องการในปริมาณน้อย แต่ร่างกายจะขาดไม่ได้ถ้าขาดจะทำให้ระบบการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายผิดปกติ ตัวอย่าง เช่น การที่บีบหนึ่งและสารอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ถ้าร่างกายขาดวิตามินบีหนึ่ง การเปลี่ยนกลูโคสให้เป็นพลังงานจะไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดโรคหรืออาการต่าง ๆ ได้ เช่น อ่อนเพลีย เป็นโรคเหน็บชาเป็นต้น

จากการทดสอบสมบัติในการละลาย วิตามินสามารถละลายได้ในตัวทำละลายต่างกัน ดังนั้นเราจึงแบ่งวิตามินออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

วิตามินที่ละลายได้ในไขมัน ได้แก่ วิตามินเอ วิตามินดี วิตามินอี และวิตามินเค

วิตามินที่ละลายได้ในน้ำ ได้แก่ วิตามินบี และ วิตามินซี

วิตามินทั้ง 2 ประเภทนี้มีอยู่ทั่วไปในอาหารชนิดต่างๆ ในปริมาณต่าง ๆ กันแหล่งอาหารที่ให้วิตามิน ประโยชน์ รวมทั้งโรคหรืออาการที่เกิดขึ้นเมื่อร่างกายขาดวิตามินแต่ละชนิด สามารถศึกษาได้จากตารางต่อไปนี้

แสดงแหล่งอาหารที่ให้วิตามิน ประโยชน์ และโรคหรืออาการเมื่อขาดวิตามิน

วิตามิน	แหล่งอาหาร	หน้าที่ / ประโยชน์	โรค/อาการเมื่อขาดวิตามิน
ละลายได้ในไขมัน A	ตับ น้ำมันตับปลา ไข่แดง เนย นม ผักสีเหลืองหรือผักสีเขียวเข้ม และผลไม้บางชนิด	1. ช่วยในการเจริญเติบโตของกระดูก 2. ช่วยบำรุงสายตา 3. รักษาสุขภาพของผิวหนัง	1. เด็กไม่เจริญเติบโต 2. มองไม่เห็นในที่สลัว 3. นัยน์ตาแห้งหรือตาอักเสบ 4. มีการเปลี่ยนแปลงของเนื้อตาขาวและตาดำ 5. ผิวหนังแห้งและหยาบ
วิตามิน	แหล่งอาหาร	หน้าที่ / ประโยชน์	โรค/อาการเมื่อขาดวิตามิน
D	เนย นม ไข่แดง ตับ ปลา ที่มีไขมันมาก เช่น ปลาทูน่า ปลาซาดีน เป็นต้น	ช่วยให้ร่างกายดูดซึมธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัสที่ลำไส้เล็กเพื่อใช้สร้างกระดูกและฟัน	1. เป็นโรคกระดูกอ่อนและผุในเด็ก 2. เกิดรอยแตกในกระดูกและกระดูกผิดรูปร่างในผู้ใหญ่
E	ผักใบสีเขียวและไขมันจากพืชเช่น น้ำมันข้าวโพด ถั่ว -ลิสง มะพร้าว เป็นต้น	1. ทำให้เม็ดเลือดแดงแข็งแรง 2. ช่วยป้องกันการเป็นหมันหรือแท้งบุตร	1. เกิดโรคโลหิตจางในเด็กชายอายุ 6 เดือน ถึง 2 ขวบ 2. เป็นหมัน อาจทำให้แท้งได้
K	ผักใบสีเขียวและเนื้อสัตว์	ช่วยให้เลือดเป็นลิ่มหรือแข็งตัวเร็ว	1. เลือดแข็งตัวช้ากว่าปกติ 2. ในเด็กแรกเกิดถึง 2 เดือนจะมีอาการเลือดออกทั่วไปตามผิวหนัง
ละลายได้ในน้ำ B₁	ข้าวซ้อมมือ เครื่องในสัตว์ ตับ ถั่ว ไข่แดง มันเทศ ข้าวสาลี	1. ช่วยบำรุงระบบประสาทและการทำงานของหัวใจ 2. ช่วยในการทำงานของระบบทางเดินอาหาร การขับถ่าย และระบบกล้ามเนื้อ	1. อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร 2. การเจริญเติบโตหยุดชะงัก 3. เป็นโรคเหน็บชา

B₆	เนื้อ ตับ นม ถั่วลิสง ถั่วเหลือง เนื้อปลา	1. ช่วยสังเคราะห์ กรดอะมิโน 2. ช่วยในการทำงาน ของระบบย่อยอาหาร ระบบประสาท 3. ช่วยบำรุงผิวหนัง	1. มีอาการบวม 2. ปวดตามมือตามเท้า 3. ประสาทเสื่อม 4. คันตามผิวหนัง ผดผื่น
B₁₂	ตับ ไข่ เนื้อปลานม	1. ช่วยในการ สังเคราะห์ DNA 2. ช่วยให้การ เจริญเติบโตในเด็ก เป็นไปอย่างปกติ	1. เป็นโลหิตจาง 2. เจ็บลิ้น เจ็บปาก 3. เส้นประสาทไขสัน หลังเสื่อมสภาพ
C	ผลไม้จำพวกส้ม ฝรั่ง มะละกอ ผักสด เช่น คะน้า กะหล่ำปลี มะเขือเทศ	1. ช่วยรักษาสุขภาพ ของฟันและเหงือก 2. ทำให้หลอดเลือด แข็งแรง 3. ร่างกายแข็งแรง และ มีความต้านทานโรค	1. เลือดออกตามไรฟัน 2. เส้นเลือดฝอยเปราะ 3. แผลหายช้า 4. ภูมิคุ้มกันลดลง 5. เป็นหวัดได้ง่าย

จากตารางอาจสรุปได้ว่า วิตามินเป็นสารอาหารประเภทหนึ่งที่ร่างกายขาดไม่ได้เพราะช่วยในการควบคุมให้อวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายทำหน้าที่ตามปกติ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความเจริญเติบโต ช่วยทำให้ร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ช่วยบำรุงผิวพรรณ ผสมกระดูก ฟัน เหงือก และนัยน์ตา การขาดวิตามินจะมีผลต่อสุขภาพโดยทั่วๆ ไปทั้งผู้ใหญ่ เด็ก หญิงมีครรภ์ หรือทารกในครรภ์

ก. โรคผิวหนัง

ข. นุ่มปากและริมฝีปากอักเสบ

ค. ผิวหนังแห้งและแตก

ง. โรคกระดูกอ่อน

ที่มาภาพ <http://www.kr.ac.th/tech/det48m2/f004.html>

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิตามินจะให้ประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย แต่ถ้าร่างกายได้รับวิตามินชนิดใดชนิดหนึ่งมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิตามินที่ละลายได้ในไขมัน ร่างกายจะเก็บส่วนเกินไว้ในไขมันและก่อให้เกิดพิษต่อร่างกายได้ เช่น ผู้ที่ได้รับวิตามินเอมากเกินไปในชั่วระยะเวลาหนึ่งจะเกิดอาการอาเจียน คลื่นไส้ เบื่ออาหาร ผม่วง คันตามหนังศีรษะ ปวดตามกระดูก เป็นต้น ส่วนวิตามินที่ละลายได้ในน้ำ ถ้ามีมากเกินไปร่างกายจะขับถ่ายออกมาทางปัสสาวะ ซึ่งนอกจากจะไม่มีประโยชน์แล้วยังเพิ่มภาวะให้แ่กระบบขับถ่าย และอาจจะก่อให้เกิดโทษ คือ ทำให้ระบบการเผาผลาญสารอาหารในร่างกายผิดปกติอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การกินอาหารประเภทต่าง ๆ ในวันหนึ่ง ๆ ต้องให้ได้สัดส่วนที่พอเหมาะ ไม่มากหรือน้อยเกินไป ส่วนวิตามินถ้านักเรียนกินอาหารให้ได้สารอาหารครบทุกประเภทในปริมาณที่เพียงพอจะช่วยป้องกันโรคหรืออาการต่าง ๆ ที่เกิดจากการขาดวิตามินได้ โดยไม่จำเป็นต้องไปซื้อวิตามินสังเคราะห์มากิน

อนึ่งแม้จะได้เลือกกินอาหารให้มีวิตามินตามความต้องการแล้วก็ตาม แต่ถ้าประกอบอาหารไม่ถูกวิธี วิตามินที่อยู่ในอาหารก็อาจสูญเสียไปได้ เพราะวิตามินบางชนิดเป็นสารละลายที่สลายตัวได้ง่ายเมื่อถูก

ความร้อน แสง ออกซิเจน หรือละลายในน้ำ ดังนั้นนักเรียนคงจะทราบแล้วว่า เพราะเหตุใดจึงควรล้างผักให้สะอาดก่อนปอกหรือหั่น แทนที่จะหั่นก่อนล้าง และเมื่อปอกหรือหั่นแล้วไม่ควรทิ้งไว้นาน

2. แร่ธาตุ (Mineral)

ร่างกายมนุษย์นอกจากต้องการอาหารที่ให้พลังงาน ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมันแล้ว ร่างกายต้องการสารอาหารอื่นอีก ได้แก่ วิตามิน และแร่ธาตุ แร่ธาตุหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "เกลือแร่" เป็นสารอาหารที่จำเป็นอย่างหนึ่งในอาหาร และเป็นส่วนประกอบที่น้อยที่สุดของร่างกาย คือมีอยู่ประมาณร้อยละ 4 ของน้ำหนักตัวแม้จะมีอยู่เพียงเล็กน้อยแต่เกลือแร่ก็มีความสำคัญยิ่งต่อร่างกาย เพราะเป็นทั้งส่วนประกอบของโครงสร้างของร่างกาย เช่น กระดูก ฟัน ซึ่งจัดว่าเป็นส่วนแข็งที่สุดของร่างกาย และบางส่วนก็อยู่ในเนื้อเยื่ออ่อน ๆ และของเหลวในร่างกาย โดยที่ ร่างกายจะต้องได้รับเกลือแร่ในปริมาณที่เพียงพอที่จะป้องกัน โรคที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งไม่ควรได้รับมากหรือน้อยเกินไป

หน้าที่โดยทั่วไป

1. รักษาความสมดุลของกรดและด่างในร่างกาย
2. เป็นตัวเร่งสำหรับปฏิกิริยาทางชีวภาพ
3. เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของร่างกาย
4. รักษาความสมดุลของน้ำในร่างกาย
5. ช่วยในการรับ-ส่งประสาทความรู้สึก
6. ควบคุมการหดตัวของกล้ามเนื้อ
7. ช่วยในการเจริญเติบโตของเนื้อเยื่อ

การแบ่งประเภทของแร่ธาตุ

1. แร่ธาตุที่มีมากในร่างกาย (Macronutrients หรือ Principal elements) เป็นแร่ธาตุที่ร่างกายต้องการจำนวนมาก หรือมีปริมาณมากกว่า 0.005% ของน้ำหนักตัว หรือ 50 ppm (Part per million)

2. แร่ธาตุที่ร่างกายต้องการจำนวนน้อยมาก (Micronutrients หรือ Trace elements)

เป็นแร่ธาตุที่ร่างกายต้องการจำนวนน้อยหรือมีอยู่น้อยกว่า 0.005% ของน้ำหนักตัว ปริมาณของแร่ธาตุในเนื้อเยื่อในร่างกายมนุษย์ขึ้นอยู่กับปริมาณของเกลือแร่ในพืช ผักที่คนกิน และแสดงถึงปริมาณของแร่ธาตุในดินที่เพาะปลูกด้วย

แสดงชนิด แหล่งอาหาร ประโยชน์และอาการเมื่อขาดแร่ธาตุ

แร่ธาตุ	แหล่งอาหาร	ประโยชน์	อาการเมื่อขาดแร่ธาตุ
แคลเซียม (Ca)	ปลาใต้ดิน กุ้งแห้ง เนยแข็ง นมสด ไข่ ผัก	- เป็นส่วนประกอบของกระดูกและฟัน - ช่วยในการแข็งตัวของเลือด - เกี่ยวกับการถ่ายทอดกระแสประสาท	- โรคกระดูกอ่อน (Ricket) - การทำงานของกล้ามเนื้อผิดปกติ - เลือดแข็งตัวยาก

แร่ธาตุ	แหล่งอาหาร	ประโยชน์	อาการเมื่อขาดแร่ธาตุ
ฟอสฟอรัส (P)	กุ้ง ปลาใต้ดิน ไข่ นมสด ถั่วเหลือง ผักใบเขียว	- เป็นส่วนประกอบของกระดูกและฟัน - รักษาสมดุลของกรดและเบสในร่างกาย - ช่วยในการสร้างเซลล์สมองและประสาท	- โรคกระดูกอ่อน - อ่อนเพลีย
โพแทสเซียม (K)	เนื้อสัตว์ นม ผัก ใบเขียว ถั่ว ส้ม ถั่ว ข้าว เห็ด ไข่ ฯลฯ	- ควบคุมระดับของเหลวในเซลล์ - การทำงานของกล้ามเนื้อและระบบประสาท	การทำงานของกล้ามเนื้อและระบบประสาทผิดปกติ เบื่ออาหาร ซึมเศร้า
เหล็ก (Fe)	ตับ ไข่แดง เนื้อ วัว ผัก ผักสีเขียว งาดำ	- เป็นส่วนประกอบของเฮโมโกลบินในเม็ดเลือดแดง - เป็นส่วนประกอบของเอนไซม์บางชนิด	โรคโลหิตจางอ่อนเพลีย

ไอโอดีน (I)	เกลือแกง อาหารทะเล นม ไข่	- ป้องกันโรคคอพอก ช่วยในการเจริญเติบโต - เป็นส่วนประกอบของฮอร์โมนไทรอกซินที่ต่อมไทรอยด์	- ถ้าเด็กขาดจะเตี้ยแคระแกร็นสติปัญญาเสื่อม - ในผู้ใหญ่จะเป็นโรคคอพอกธรรมดา (Simple Goiter)
ไอโอดีน (I)	เกลือแกง อาหารทะเล นม ไข่	- ป้องกันโรคคอพอก ช่วยในการเจริญเติบโต - เป็นส่วนประกอบของฮอร์โมนไทรอกซินที่ต่อมไทรอยด์	- ถ้าเด็กขาดจะเตี้ยแคระแกร็นสติปัญญาเสื่อม - ในผู้ใหญ่จะเป็นโรคคอพอกธรรมดา (Simple Goiter)
โซเดียม (Na)	อาหารทะเล เกลือแกง น้ำปลา อาหารหมักดอง ไข่ นม เนยแข็ง	- ช่วยรักษาสมดุลของน้ำและความเป็นกรดในร่างกาย - ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อและระบบประสาท	เบื่ออาหาร เป็นตะคริว ชัก หงุดหงิด คลื่นไส้ ความดันต่ำ

แร่ธาตุ	แหล่งอาหาร	ประโยชน์	อาการเมื่อขาดแร่ธาตุ
แมกนีเซียม (Mg)	รำข้าว ถั่ว พืชสีเขียว นม งา อาหารทะเล	- ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อและระบบประสาท - ควบคุมการสร้างโปรตีน - เป็นส่วนประกอบของกระดูกและเลือด	เกิดอาการผิดปกติทางระบบประสาทและกล้ามเนื้อ อาจเกิดอาการชัก
กำมะถัน (S)	ไข่ เนื้อสัตว์ นม	จำเป็นต่อการสร้างโปรตีนในร่างกาย	
ฟลูออไรด์ (F)	น้ำดื่มจากบ่อธรรมชาติ บางแห่ง ชา อาหารทะเล	- ช่วยในการดูดซึมเหล็ก - เป็นส่วนประกอบของสารเคลือบฟัน ทำให้ฟันแข็งแรง ป้องกันฟันผุ	ฟันผุง่าย

บัตรคำถาม

ชุดการสอนที่ 3 เรื่อง สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน

1. จากชื่อวิตามินที่กำหนดให้ในตาราง ได้มาจากแหล่งอาหารใดบ้างและมีประโยชน์อย่างไร

วิตามิน	แหล่งอาหารที่พบ	ประโยชน์
A		
C		
D		
E		
K		
B ₁		
B ₂		
B ₅		
B ₆		
B ₁₂		

2. วิตามินที่ละลายได้ในน้ำ คือ

3. วิตามินที่ละลายได้ในน้ำมัน คือ

4. วิตามินที่ร่างกายสังเคราะห์ได้โดยตรง คือ

5. แร่ธาตุที่พบมากในร่างกายคนเรามากี่ชนิด อะไรบ้าง

6. บอกแหล่งอาหารและอาการเมื่อขาดแร่ธาตุบางชนิดจากชนิดของแร่ธาตุที่กำหนดให้

แร่ธาตุ	แหล่งอาหาร	อาการเมื่อขาดแร่ธาตุ
แคลเซียม (Ca)		
ฟอสฟอรัส (P)		
โพแทสเซียม (K)		
โซเดียม (Na)		
แมกนีเซียม (Mg)		

แบบทดสอบท้ายชุดการสอนที่ 3 เรื่อง สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน

คำสั่ง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. สารอาหารที่ไม่ให้พลังงานคือ ข้อใด

- ก. โปรตีน
- ข. คาร์โบไฮเดรต
- ค. ไขมัน
- ง. เกลือแร่

2. ข้อใดกล่าว ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับวิตามิน

- ก. เป็นสารอาหารประเภทอินทรีย์สาร
- ข. เป็นสารอาหารประเภทที่ไม่ให้พลังงานแก่ร่างกาย
- ค. เป็นสารอาหารที่ร่างกายต้องการในปริมาณน้อยแต่ขาดไม่ได้
- ง. เป็นสารอาหารประเภทอินทรีย์สารที่ละลายได้ทั้งในน้ำและไขมัน

3. อาหารในข้อใดให้วิตามินมากที่สุด

- ก. มันเทศ มะเขือเทศ ไข่
- ข. ถั่วต่างๆ น้ำมันตับปลา นม
- ค. ไข่ นม ดับ
- ง. ผัก น้ำมันพืช ส้ม

4. วิตามินที่ละลายได้ในน้ำ ได้แก่วิตามินในข้อใด

- ก. วิตามินเอ
- ข. วิตามินดี
- ค. วิตามินซี
- ง. วิตามินเค

5. ก่อนทำการผ่าตัดคนไข้ แพทย์จะฉีดวิตามินชนิดใดให้คนไข้

- ก. วิตามินเอ
- ข. วิตามินเค
- ค. วิตามินซี
- ง. วิตามินบี

6. ถ้ามีอาการเหงื่อท่วม เลือดออกตามไรฟัน ควรเลือกรับประทานอาหารที่ให้วิตามินชนิดใด

- ก. วิตามินเอ
- ข. วิตามินซี
- ค. วิตามินดี
- ง. วิตามินอี

7. การทดสอบวิตามินซีในอาหาร ใช้สารใดในการทดสอบ

- ก. น้ำแป้งกับสารละลายคอปเปอร์ (II) ซัลเฟต
- ข. น้ำแป้งกับสารละลายเบเนดิกต์
- ค. น้ำแป้งกับสารละลายไอโอดีน
- ง. สารละลายเบเนดิกต์กับสารละลายไบยูเรต

8. วิตามินที่เกี่ยวข้องกับระบบประสาท คือ วิตามินชนิดใด

- ก. วิตามินบีหนึ่ง และวิตามินบีสอง
- ข. วิตามินบีห้า และวิตามินบีหก
- ค. วิตามินเอ และวิตามินซี
- ง. ข้อ ก และข้อ ข

9. หญิงตั้งครรภ์ต้องการธาตุแคลเซียมมากกว่าในภาวะปกติ เพราะเหตุใด

- ก. ป้องกันการแท้ง
- ข. ป้องกันการชักกระตุก
- ค. ป้องกันการผิดปกติของกระดูก
- ง. ป้องกันไม่ให้เกิดอาการทางประสาท

10. เกล็ดแร่ถูกขับออกจากทางร่างกายทางใด

- ก. เหงื่อ
- ข. อุจจาระ
- ค. ปัสสาวะ
- ง. ถูกทุกข้อ

ชุดการสอนที่ 4

เรื่อง

การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 1 ชั่วโมง

คำชี้แจง

ชุดการสอนที่ 4 เรื่อง การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อองค์ประกอบ
ของชุดการสอนไว้ดังนี้

1. คู่มือครู ประกอบด้วย

- 1.1 ผังมโนทัศน์ประกอบชุดการสอน
- 1.2 ลำดับแนวคิดต่อเนื่อง
- 1.3 กระบวนการเรียนการสอน
- 1.4 คำชี้แจงสำหรับครูผู้สอน
  - 1.4.1 เตรียมเอกสารและวัสดุอุปกรณ์
  - 1.4.2 ศึกษารายละเอียดก่อนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 1.4.3 บทบาทของครูผู้สอน
- 1.5 แผนการจัดการเรียนรู้
- 1.6 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 1.7 แบบตรวจผลงาน
- 1.8 สื่อการเรียนการสอนต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์การทดลอง
- 1.9 เฉลยบัตรคำถาม
- 1.10 เฉลยแบบทดสอบท้ายชุดการสอน

2. คู่มือนักเรียน ประกอบด้วย

- 2.1 บัตรเนื้อหา
- 2.2 บัตรกิจกรรม
- 2.3 บัตรคำถาม

3. แบบทดสอบท้ายชุดการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

รายวิชา วิทยาศาสตร์พื้นฐาน

รหัสวิชา ว32101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เวลา 1 ชั่วโมง

เรื่อง การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

1. สาระสำคัญ

บุคคลวัยต่างๆกันต้องการสารอาหารและพลังงานแต่ละวันต่างกัน วัยรุ่นจนถึงวัยกลางคน ต้องการพลังงานสำหรับทำกิจกรรมต่างๆมากกว่าวัยอื่นๆ จึงต้องการสารอาหารบางชนิดมากด้วย วัยทารกจนถึงวัยเรียนต้องการ โปรตีนมาก วัยผู้ใหญ่ต้องการประมาณ 0.1% ของน้ำหนักตัว

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน ได้สัดส่วน เหมาะสมกับเพศและวัย
(ว1.1-6)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 อธิบายถึงความจำเป็นในการกินอาหารเพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารครบทุกประเภท

3.2 อธิบายถึงเหตุผลเกี่ยวกับความต้องการสารอาหารประเภทต่างๆของคนในวัยต่างกัน และสภาพร่างกายต่างกันได้

3.3 สรุปเกี่ยวกับความต้องการพลังงานของแต่ละบุคคลในแต่ละวันได้

3.4 วิเคราะห์โครงงานวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับอาหารและสรุปผลการวิเคราะห์ได้

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ปริมาณพลังงานที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ

4.2 ความต้องการพลังงานของคนในวัยและสภาพร่างกายต่างๆ

4.3 การคำนวณหาค่าพลังงานที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ

4.4 โครงงานวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับอาหาร

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูใช้คำถามนำนักเรียนอภิปรายทบทวนเรื่อง ประโยชน์ของสารอาหารแต่ละชนิด

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ (ใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้)

1. สร้างความสนใจ

1.1 ครูซักถามให้นักเรียนนำเสนอชนิดและปริมาณอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน

1.2 นักเรียนร่วมกันอภิปรายความเหมาะสมของชนิดและปริมาณอาหารที่

รับประทานและเหตุผลในการรับประทาน

1.3 ครูใช้คำถามชวนให้นักเรียนสงสัยว่านักเรียนควรจะได้รับประทานอาหารอย่างไรจึงจะพอดีกับร่างกาย

2. สำรวจและค้นหา

2.1 นักเรียนศึกษาบัตรเนื้อหาที่ 4 เรื่องการกินอาหารให้ถูกสัดส่วน โดยครูให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางต่างๆ

2.2 นักเรียนศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโภชนาการจากฉลากอาหารที่เตรียมมาพร้อมกัน

3. อธิบายและลงข้อสรุป

3.1 นักเรียนนำเสนอผลการศึกษาและอภิปรายเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป โดยครูใช้คำถามนำอภิปรายดังนี้

- บุคคลในวัยต่างๆต้องการสารอาหารเท่ากันหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ความต้องการสารอาหารของคนในแต่ละวันขึ้นอยู่กับปัจจัยใดบ้าง
- เพราะเหตุใดผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหนาวจึงต้องการพลังงานมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองร้อน

ในเมืองร้อน

- บุคคลในวัยใดต้องการพลังงานมากที่สุด เพราะเหตุใด
- ในการรับประทานอาหารในแต่ละวัน ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

3.2 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาความรู้

4. ขยายความรู้

4.1 ครูใช้คำถามนำอภิปรายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมโดยการทำโครงการ เช่น นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรเพื่อตรวจสอบว่าอาหารที่รับประทานในแต่ละวันเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายหรือไม่

4.2 นักเรียนศึกษาตัวอย่างโครงการวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับอาหารและตอบคำถามตามบัตรกิจกรรม

5. ประเมิน

5.1 ครูซักถามนักเรียนเพื่อประเมินความเข้าใจเนื้อหาความรู้

5.2 นักเรียนตอบคำถามจากบัตรคำถาม

ขั้นสรุปการเรียนรู้

นักเรียนเขียนบันทึกสรุปผลการเรียนรู้ตามหัวข้อ ดังนี้

- ปริมาณพลังงานที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ
- ความต้องการพลังงานของคนในวัยและสภาพร่างกายต่างๆ
- การคำนวณค่าพลังงานที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ

- โครงการวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับอาหาร

ขั้นตอนทดสอบหลังเรียน

นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนชุดการสอนที่ 4 เรื่อง การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

6.1 บัตรเนื้อหาที่ 4 เรื่องการกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

6.2 ตัวอย่างฉลากอาหารที่มีข้อมูลโภชนาการ

6.3 ตัวอย่างโครงการวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับอาหาร

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 วิธีวัดและประเมินผล

7.1.1 สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

7.1.2 ตรวจบัตรคำถาม และบัตรงาน

7.1.3 ตรวจแบบทดสอบ

7.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล

7.2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

7.2.2 บัตรคำถาม

7.2.3 แบบทดสอบ

7.3 เกณฑ์การวัดและประเมินผล

7.3.1 คะแนนสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ผ่านร้อยละ 60

7.3.2 ตอบคำถามได้ถูกต้อง 3 ใน 5 ข้อ

7.3.4 ทำแบบทดสอบได้ถูกต้อง 5 ใน 10 ข้อ

เฉลยบัตรคำถาม

ชุดการสอนที่ 4 เรื่อง การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

1. จาตารางแสดงสารอาหารที่ควรได้รับประจำวันสำหรับชาวไทย สรุปได้ว่อย่างไร

ประเภท	อายุ (ปี)	น้ำ หนัก (kg)	พลังงาน (Kcal)	โปรตีน (g)	แร่ธาตุ (mg)		วิตามิน (mg)			
					แคลเซียม	เหล็ก	A ₁	B ₁	B ₂	C
เด็ก	7 - 9	20	1,900	24	50	4	1.4	0.8	1.0	20
	10 - 12	25	2,300	32	60	8	1.9	0.9	1.3	30
เด็กชาย	13 - 15	36	2,800	40	70	11	2.4	1.1	1.5	30
	16 - 19	50	3,300	45	60	11	2.5	1.3	1.8	30
เด็กหญิง	13 - 15	38	2,355	38	60	16	2.4	0.9	1.3	30
	16 - 19	46	2,200	37	50	16	2.5	0.9	1.2	30
ชาย	20 - 29	54	2,550	54	50	6	2.5	1.0	1.4	30
	30 - 39		2,450	54	50	6	2.5	1.0	1.4	30
	40 - 49		2,350	54	50	6	2.5	0.9	1.3	30
	50 - 59		2,200	54	50	6	2.5	0.9	1.2	30
	60 - 69		2,000	54	50	6	2.5	0.9	1.1	30
	70 +		1,750	54	50	6	2.5	0.8	1.0	30
				54	50	6	2.5	0.7		
หญิง	20 - 29	47	1,800	47	40	16	2.5	0.7	1.0	30
	30 - 39		1,700	47	40	16	2.5	0.7	0.9	30
	40 - 49		1,650	47	40	16	2.5	0.7	0.9	30
	50 - 59		1,550	47	40	16	2.5	0.7	0.8	30
	60 - 69		1,450	47	40	6	2.5	0.6	0.8	30
	70 +		1,250	47	40	6	2.5	0.6	0.7	30
				47	40	6	2.5	0.5		
หญิงมีครรภ์			+ 200	+ 20	100	26	2.5	0.8	1.1	50
หญิงให้นมบุตร			+ 1,000	+ 40	120	26	4.0	1.1	1.5	50

สรุปได้ว่า

1. บุคคลในวัยและเพศต่างกันมีความต้องการสารอาหารในแต่ละวันต่างกัน
2. ในช่วงย่างเข้าวัยรุ่นและวัยกลางคนต้องการพลังงานสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในวันหนึ่งๆ มากกว่าวัยอื่น เพราะต้องมีการใช้พลังงานส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญเติบโต
3. ในวัยที่เท่ากันเด็กชายต้องการพลังงานมากกว่าเด็กหญิง และในเด็กตั้งแต่ทารกถึงช่วงวัยรุ่นมีความต้องการ โปรตีนในปริมาณสูงกว่าวัยอื่นๆ เมื่อเทียบกับน้ำหนักตัว

4. ชายและหญิงตั้งแต่อายุ 20 ปีขึ้นไปต้องการโปรตีนประมาณร้อยละ 0.1 ของน้ำหนักตัวเท่านั้น
  5. หญิงมีครรภ์และให้นมบุตรต้องการสารอาหารทุกประเภท สูงกว่าบุคคลทั่วๆ ไป เพราะต้องการสารอาหารส่วนหนึ่งไปเลี้ยงทารก หรือนำสารอาหารส่วนหนึ่งไปสร้างเป็นน้ำนม โดยเฉพาะธาตุแคลเซียมและฟอสฟอรัส ซึ่งธาตุทั้งสองชนิดนี้นำไปใช้ในการสร้างกระดูกและฟันของทารก ส่วนแคลเซียมใช้ในการสร้างน้ำนม ดังนั้นถ้าหญิงมีครรภ์และให้นมบุตรขาดแคลเซียม ร่างกายจะดึงแคลเซียมจากกระดูกและฟันไปใช้ทำให้เป็นโรคฟันผุและโรคกระดูกอ่อน
  6. วิตามินที่ต้องการเท่ากันหมดทุกเพศทุกวัยคือวิตามินซี
2. จากตารางแสดงพลังงานที่ใช้ในกิจกรรมต่างๆ ใน 1 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักร่างกาย 1 กิโลกรัมสรุปได้ว่าอย่างไร

กิจกรรม	พลังงานที่ใช้ (Kcal)	
	ชาย	หญิง
นอนหลับ	1.05	0.97
นั่งพัก อ่านหนังสือ	1.26	1.16
นั่งเขียนหนังสือ	1.47	1.36
ขับรถ	2.42	2.23
เย็บผ้าโดยใช้จักรเย็บผ้า	2.63	2.43
ล้างจาน ปัดฝุ่น	2.84	2.62
อาบน้ำ แปรงฟัน	3.05	2.81
ล้างรถ	3.68	3.40
ดูทีวี เดินไป	3.89	3.59
ทำความสะอาดหน้าต่าง, ตีโป๊พอง	4.2	3.88
ว่ายน้ำ		
เล่นเทนนิส	4.73	4.37
ขุดดิน ยกน้ำหนัก	6.3	5.82
เล่นบาสเกตบอล, ฟุตบอล	7.35	6.79
ยกของ ว่ายน้ำอย่างรวดเร็ว	7.88	7.28
ปีนทางชันและขรุขระ		
	9.45	8.73
	10.5	9.70

สรุปได้ว่า

1. เพศชายที่มีน้ำหนักเท่ากับเพศหญิงมีความต้องการพลังงานที่ใช้ใน 1 ชั่วโมงมากกว่าเพศหญิง
2. กิจกรรมที่ใช้พลังงานมากที่สุดคือการปีนทางชันและขรุขระ ส่วนกิจกรรมที่ใช้พลังงานน้อยที่สุดคือ การนอนหลับ

3. กีฬาที่ใช้พลังงานมากที่สุดคือ ชกมวยและว่ายน้ำอย่างรวดเร็ว การทำงานบ้านที่ใช้พลังงานมากที่สุดคือ การทำความสะอาดหน้าต่าง

3. จากตารางแสดงส่วนประกอบของอาหารและค่าพลังงานในอาหารบางชนิดต่อมวล 100 กรัม สรุปได้ว่อย่างไร

อาหาร	ค่าพลังงาน	โปรตีน	ไขมัน	คาร์โบไฮเดรต	เส้นใย	แร่ธาตุ(mg)			วิตามิน			
						Ca	P	Fe	A ₁ (IU)	B ₁ (mg)	B ₂ (mg)	C (mg)
ประเภทแป้ง												
กล้วยเขียว (สุก)	88	1.0	0	20.3	-	7	7	0.6	-	**	**	0
ข้าวเจ้า, โรตีส	155	2.5	0.4	34.2	0.1	5	36	0.6	0	0.02	0.01	0
, สุก	355	7.0	0.3	81.1	0	12	46	1.3	0	0.06	0.03	0
ข้าวเหนียวขาว												
ประเภทเมล็ดและผลิตภัณฑ์												
ถั่วลิสง (คัม)												
ถั่วเหลือง (สุก)	316	14.4	26.3	11.4	1.3	45	178	1.5	25	0.56	0.12	5
มะพร้าว (น้ำกะทิ)	130	11.0	5.7	10.8	1.6	73	179	2.7	30	0.21	0.09	0
	259	4.6	28.2	1.7	0	11	132	1.4	0	0.05	0.02	1
ประเภทผัก												
ตำลึง												
ผักคะน้า	28	4.1	0.4	4.2	1.0	126	30	4.6	18,0	0.17	0.13	48
มะละกอดิบ	35	3.0	0.4	6.8	1.2	230	56	2.0	75	0.10	0.13	93
ผักบุ้งไทย (ต้นแดง)	26	1.0	0.1	6.2	0.9	38	20	0.3	-	0.02	0.03	40
	30	3.2	0.9	2.2	1.3	30	45	1.2	25	0.08	0.09	-

สรุปได้ว่า

1. ในปริมาณเท่ากัน อาหารแต่ละชนิดจะให้ค่าพลังงานและสารอาหารเป็นปริมาณต่างกัน
2. อาหารประเภทแป้งและเมล็ดบางชนิดให้ค่าพลังงานมากกว่าอาหารประเภทอื่น ๆ ส่วนอาหารประเภทเนื้อสัตว์และประเภทเมล็ดบางชนิดให้โปรตีนมากกว่าประเภทอื่น สำหรับอาหารประเภทผักและผลไม้ให้ค่าพลังงานน้อยที่สุด
3. ไม่มีอาหารชนิดใดที่ให้คุณค่าทางอาหาร ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่ร่างกายต้องการ เพราะฉะนั้นการเลือกกินอาหารควรกินให้ถูกสัดส่วน

เฉลยคำตอบ

แบบทดสอบท้ายชุดการสอนที่ 4 เรื่อง การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

1. ง

2. ง

3. ข

4. ง

5. ค

6. ค

7. ค

8. ข

9. ง

10. ง

บัตรเนื้อหา

ชุดการสอนที่ 4 เรื่อง การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

สารอาหารแต่ละประเภทต่างก็มีประโยชน์และความจำเป็นต่อร่างกายกล่าวคือ สารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมันเป็นสารอาหารที่ให้พลังงานแก่ร่างกายซึ่งร่างกายต้องการในปริมาณมาก ส่วนอาหารประเภทวิตามิน แร่ธาตุ รวมทั้งน้ำเป็นสารอาหารที่ไม่ให้พลังงานแก่ร่างกายแต่มีความจำเป็นต่อระบบต่างๆ ในร่างกาย ช่วยป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้ร่างกายอยู่อย่างมีความสุข ซึ่งร่างกายต้องการในปริมาณเล็กน้อย ดังนั้น ในการกินอาหารในแต่ละมื้อในแต่ละวัน ควรกินอาหารให้ถูกสัดส่วน จึงจะทำให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

1. การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน

การกินอาหารให้ถูกสัดส่วน หมายความว่า กินให้ได้สารอาหารครบ และมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ที่จะให้พลังงานและทำให้ร่างกายเจริญเติบโตได้ ในวันหนึ่งๆ ร่างกายของคนเราต้องการพลังงานและสารอาหารแต่ละประเภทในปริมาณมากน้อยเพียงใดสามารถศึกษาเปรียบเทียบได้จาก

แสดงปริมาณพลังงานและสารอาหารบางชนิดที่ร่างกายควรได้รับประจำวันของคนไทยในวัยต่าง ๆ

เพศ/วัย	อายุ	น้ำหนัก (กก)	ส่วนสูง (ซม.)	พลังงาน (กิโลแคลอรี)	โปรตีน (กรัม)	วิตามิน (มิลลิกรัม)								
						A*	D*	E	C	B ₁	B ₂	B ₅	B ₆	B ₁₂
ทารก	เดือน													
	< 3	4	55	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**
	3-5	6	59	600	13	420	10	3	35	0.3	0.4	6	0.3	0.4
	6-8	7	67	600	14	375	10	4	35	0.5	0.6	8	0.6	0.4
	9-11	8	70	600	14	375	10	4	35	0.5	0.6	8	0.6	0.5

เพศ/วัย	อายุ	น้ำหนัก (กก)	ส่วนสูง (ซม.)	พลังงาน (กิโลแคลอรี)	โปรตีน (กรัม)	วิตามิน (มิลลิกรัม)								
						A*	D*	E	C	B ₁	B ₂	B ₅	B ₆	B ₁₂
เด็ก	(ปี)													
	1-3	12	84	1200	17	390	10	5	45	0.7	0.8	9	0.9	0.7
	4-6	16	106	1450	21	400	10	6	45	0.9	1.0	11	1.3	1.0
	7-9	22	121	1600	26	500	10	7	45	1.2	1.4	16	1.6	1.3
เด็กชาย	10-12	29	135	1850	34	600	10	8	50	1.4	1.6	18	1.8	2.0
	13-15	42	154	2300	50	700	10	9	50	1.4	1.6	18	1.8	2.0
	16-19	54	166	2400	57	700	10	10	50	1.4	1.7	18	2.0	2.0
เด็กหญิง	10-12	31	138	1700	37	600	10	8	50	1.1	1.3	15	1.8	2.0
	13-15	44	152	2000	49	600	10	8	60	1.1	1.3	15	1.8	2.0
	16-19	48	155	1850	45	600	10	8	60	1.1	1.3	14	2.0	2.0
ผู้ชาย	20-29	58	166	2800	51	700	7.5	10	60	1.5	1.7	19	2.2	2.0
	30-39	58	166	2750	51	700	5	10	60	1.4	1.6	18	2.2	2.0

	40-49	58	166	2750	51	700	5	10	60	1.4	1.6	18	2.2	2.0
	50-59	58	166	2750	51	700	5	10	60	1.2	1.4	16	2.2	2.0
	60+	58	166	2250	51	700	5	10	60	1.2	1.4	16	2.2	2.0
ผู้หญิง	20-29	50	155	2000	44	600	7.5	8	60	1.0	1.2	14	2.0	2.0
	30-39	50	155	2000	44	600	5	8	60	1.0	1.2	13	2.0	2.0
	40-49	50	155	2000	44	600	5	8	60	1.0	1.2	13	2.0	2.0
	50-59	50	155	2000	44	600	5	8	60	1.0	1.2	13	2.0	2.0
	60+	50	155	1850	44	600	5	8	60	1.0	1.2	13	2.0	2.0
ผู้หญิงมีครรภ์				+300	+7	+200	+5	+2	+20	+0.4	+0.3	+2	+0.6	+0.5
หญิงให้นม 6 เดือนแรกหลังคลอด				+500	+19	+400	+5	+3	+40	+0.5	+0.5	+5	+0.5	+0.5
6 เดือนที่สองหลังคลอด				+500	+14	+320	+5	+3	+40	+0.5	+0.5	+5	+0.5	+0.5

หมายเหตุ * หมายถึง มีหน่วยวัดเป็น ไมโครกรัม ** หมายถึง ขึ้นอยู่กับปริมาณสารอาหารใน
น้ำนม

แสดงปริมาณแร่ธาตุบางชนิดที่ร่างกายควรได้รับประจำวันของคนไทยในวัยต่างๆ กัน

เพศ/ วัย	อายุ (ปี)	แร่ธาตุ (มิลลิกรัม)							
		แคลเซียม	ฟอสฟอรัส	แมกนีเซียม	เหล็ก	ไอโอดีน	ฟลูออไรด์	โซเดียม	โพแทสเซียม
ทารก	(เดือน)	ขึ้นอยู่กับปริมาณสารอาหารในน้ำนม							
	< 3	360	240	50	6-7	40	0.1-0.5	115-350	350-925
	3-5	420-480	280-320	70	8-10	50	0.2-1.0	250-750	425-1275
เด็ก	(ปี)				10			325-	
	1-3	800	800	150	10-10	70	0.5-1.5	975-450-	550-1650
	4-6	800	800	200		90	1.0-2.5	1350-600-	775-2325
	7-9	800	800	250		120	1.5-2.5	1800	1000-3000
วัยรุ่น	10-19	1200	1200	350-400	10-15	150	1.5-2.5	900-2700	1525-4575
ผู้ใหญ่	20+	800	800	300-350	10-15	150	1.5-4.0	1100-3300	1875-5625
หญิงมีครรภ์		+400	+400	+150	+30	+25	1.5-4.0	1100-3300	1875-5625
หญิงให้นมบุตร		+400	+400	+150	+15	+50	1.5-4.0	1100-3300	1875-5625

จากข้อมูลในตาราง เราอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. บุคคลในวัยต่างกันต้องการพลังงานและสารอาหารในวันหนึ่ง ๆ ไม่เท่ากัน
2. หญิงและชายที่มีอายุย่างเข้าสู่วัยรุ่นและวัยกลางคน ต้องการพลังงานสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหนึ่ง ๆ มากกว่าวัยอื่น ๆ จึงทำให้มีความต้องการสารอาหารบางชนิดมากขึ้นด้วย
3. เด็กตั้งแต่ทารกจนถึงวัยรุ่นต้องการโปรตีนมากกว่าวัยอื่น ๆ สำหรับผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชายที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปต้องการ โปรตีนเฉลี่ยวันละประมาณ 1 กรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม หรือร้อยละ 0.1 ของน้ำหนักตัวเท่านั้น
4. หญิงที่มีครรภ์และหญิงให้นมบุตรต้องการสารอาหารทุกประเภทสูงกว่าบุคคลในวัยอื่น เพราะสารอาหารที่ได้รับส่วนหนึ่งจะถูกนำไปใช้เลี้ยงทารกในครรภ์ หรือนำไปผลิตน้ำนมเลี้ยง

ทารก ซึ่งต้องการสารอาหารที่ถูกสัดส่วนและเพียงพอที่จะไปทำให้สมองและร่างกายเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่

จากตาราง จะเห็นได้ว่า แคลเซียมและฟอสฟอรัสเป็นสารอาหารประเภทแร่ธาตุที่ร่างกายของคนทุกวัยต้องการในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน แต่เด็กที่มีอายุระหว่าง 10 - 19 ปี หญิงมีครรภ์และหญิงให้นมบุตรจะต้องการแร่ธาตุทั้งสองชนิดนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะหญิงมีครรภ์และหญิงให้นมบุตรจะต้องการในปริมาณมากขึ้นถึงเท่าตัว ทั้งนี้เพราะแคลเซียมและฟอสฟอรัสจะถูกนำไปใช้ในกระบวนการสร้างกระดูกและฟันของทารกในครรภ์และทารกที่อยู่ในระยะกินนมแม่

ภาพหญิงมีครรภ์และหญิงให้นมบุตรต้องการสารอาหารทุกประเภทมากกว่าบุคคลในวัยอื่น เพราะสารอาหารส่วนหนึ่งนำไปใช้เลี้ยงทารกและผลิตน้ำนม

ที่มาภาพ <http://www.kr.ac.th/tech/det48m2/f007.html>

ในกระดูกมีสารประกอบอยู่หลายชนิด สารประกอบที่สำคัญชนิดหนึ่งคือ แคลเซียม ฟอสเฟต สารประกอบชนิดนี้ประกอบด้วยแคลเซียม ฟอสฟอรัส และออกซิเจน ในช่วงที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต ร่างกายต้องการแคลเซียมและฟอสฟอรัสในปริมาณมาก เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการสร้างกระดูกและฟัน พบว่าหญิงมีครรภ์ต้องการแคลเซียมและฟอสฟอรัสมากกว่าคนปกติ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างกระดูกและฟันของทารกในครรภ์ ถ้าแม่ได้รับสารอาหารที่มีปริมาณแคลเซียมและฟอสฟอรัสไม่เพียงพอในระยะมีครรภ์ ทารกที่เกิดมาก็จะมีกระดูกและฟันไม่แข็งแรง สำหรับหญิงให้นมบุตรต้องการแคลเซียมและฟอสฟอรัสเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปผลิตเป็นน้ำนมสำหรับเลี้ยงทารกในครรภ์ถ้าร่างกายแม่ขาดแคลเซียมหรือได้รับแคลเซียมไม่เพียงพอร่างกายก็จะดึงเอาแคลเซียมจากกระดูกและฟันมาใช้ ทำให้แคลเซียมในกระดูกและฟันมีปริมาณน้อยลงเป็นสาเหตุ

ให้เกิดโรคกระดูกอ่อนและฟันผุได้ นอกจากแคลเซียมและฟอสฟอรัสแล้ว หญิงมีครรภ์และหญิงให้นมบุตรยังต้องการเหล็กในปริมาณมากกว่าคนปกติอีกด้วย ทั้งนี้เพราะเหล็กเป็นแร่ธาตุที่จำเป็นสำหรับกระบวนการสร้างโปรตีนและเม็ดเลือดแดง จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความต้องการพลังงานและสารอาหารแต่ละประเภทของร่างกายคนเรานั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. เพศ เช่น เด็กชายและเด็กหญิงอายุระหว่าง 16 - 19 ปี ต้องการพลังงานและสารอาหารแต่ละประเภทต่างกัน กล่าวคือ เด็กชายจะต้องการมากกว่าเด็กหญิง
2. วัย เช่น ผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิงตั้งแต่อายุ 20 ปีขึ้นไป ต้องการโปรตีนน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น
3. สภาพของร่างกาย เช่น หญิงที่มีครรภ์และหญิงให้นมบุตรต้องการพลังงานและสารอาหารทุกประเภทมากกว่าคนปกติ

นอกจากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าวนี้แล้ว ความต้องการพลังงานและสารอาหารของร่างกายคนเรายังแตกต่างกันด้วยปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น อุณหภูมิ กิจกรรมที่ทำในแต่ละวันซึ่งรายละเอียดนักเรียนจะได้ศึกษาในหัวข้อต่อไป ดังนั้น ในการกินอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการในแต่ละวัน เราต้องรู้จักเลือกกินให้เหมาะสมกับเพศ วัย และสภาพของร่างกาย ในปริมาณที่เพียงพอ ร่างกายจึงมีการเจริญเติบโตเต็มที่และแข็งแรงสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม อาหารที่เรากินในแต่ละมื้อในแต่ละวันประกอบด้วยอาหารมากมายหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดอาจประกอบด้วยสารอาหารหลายประเภทในปริมาณมากหรือน้อยแตกต่างกันด้วยเหตุนี้อาหารที่กินในแต่ละมื้อจึงมีพลังงานแตกต่างกันด้วย อาหารแต่ละชนิดที่กินเข้าไปให้ปริมาณสารอาหารและค่าพลังงานมากน้อยเพียงไร ให้นักเรียนศึกษาเปรียบเทียบจากตัวอย่างอาหารในตารางต่อไปนี้

แสดงค่าพลังงานและสารอาหารในอาหารบางชนิดต่อมวล 100 กรัม

อาหาร (100 กรัม)	ค่าพลังงาน (กิโลแคลอรี)	โปรตีน (กรัม)	ไขมัน(กรัม)	คาร์โบไฮเดรต (กรัม)	เส้นใย (กรัม)
ประเภทแป้ง					
กล้วยเตี๋ย (สุก)	88	1.0	0	20.3	-
ข้าวเจ้าจากโรงสี (สุก)	155	2.5	0.4	34.2	0.1
ข้าวเหนียวขาว	355	7.0	0.3	81.1	0
บะหมี่ตำเร็จ (แห้ง)	328	7.4	0.6	84.3	0.6
ประเภทเมล็ดผลิตภัณฑ์					
ถั่วลิสง (ดั้ม)	316	14.4	26.3	11.4	1.3
ถั่วเหลืองแห้ง (สุก)	130	11.0	5.7	10.8	1.6
มะพร้าว (น้ำกะทิ)	259	4.6	28.2	1.7	0
วุ้นเส้น (ดั้ม)	79	0	0.1	19.3	-
ประเภทผัก					
ตำลึง (ใบ)	28	4.1	0.4	4.2	1.0
ผักคะน้า (ใบและก้าน)	35	3.0	0.4	6.8	1.2
มะละกอดิบ	26	1.0	0.1	6.2	0.9
ผักบุ้งไทย (ต้นแดง)	30	3.2	0.9	2.2	1.3
มะเขือเทศ (สุก)	20	1.2	0.3	4.2	0.7
แครอท (ดั้มสุก)	56	0.8	0.5	12.8	0.8

ประเภทผลไม้					
กล้วยน้ำว้า (ลูก)	100	1.2	0.3	26.1	0.6
แตงโม (เนื้อแดง)	21	0.6	0.2	4.9	0.2
ฝรั่ง	51	0.9	0.1	11.6	6.0
มะละกอ (ลูก)	45	0.5	0.1	11.8	0.5
มะม่วง (ลูก)	62	0.6	0.3	15.9	0.5
ส้มเขียวหวาน	44	0.6	0.2	9.9	0.2
สับปะรด	47	0.7	0.3	11.6	0.5

อาหาร (100 กรัม)	ค่าพลังงาน (กิโลแคลอรี)	โปรตีน (กรัม)	ไขมัน (กรัม)	คาร์โบไฮเดรต (กรัม)	เส้นใย (กรัม)
ประเภทเนื้อสัตว์และไข่					
เนื้อไก่	302	18.0	25.0	0	0
เนื้อหมู (ไม่มีมัน)	376	14.1	35.0	0	0
ปลาทู	93	21.5	0.6	0.6	0
ไข่ไก่	163	12.9	11.5	0.8	0
ไข่เป็ด ไข่เค็ม (ลูก)	212	14.4	15.1	3.6	0
ประเภทนมและผลิตภัณฑ์จากนม					
นมถั่วเหลือง (ไม่หวาน)	37	2.8	1.5	3.6	0.1
นมวัว	62	3.4	3.2	4.9	0
ไอศกรีม (ชรรมดา)	140	4.0	3.5	23.8	0

แสดงค่าพลังงานและสารอาหารในอาหารบางชนิดต่อมวล 100 กรัม

อาหาร (100 กรัม)	แร่ธาตุ (มิลลิกรัม)			วิตามิน			
	แคลเซียม	ฟอสฟอรัส	เหล็ก	A (IU)	B ₁ (มิลลิกรัม)	B ₂ (มิลลิกรัม)	C (มิลลิกรัม)
ประเภทแป้ง							
กล้วยเตี้ย	7	7	0.6	-	0	0	0
ข้าวจากโรงสี(สุก)	5	36	0.6	0	0.02	0.01	0
ข้าวเหนียวขาว	12	46	1.3	0	0.06	0.03	0
บะหมี่สำเร็จ (แห้ง)	17	41	2.1	0	0.16	0.19	0
ประเภทเมล็ดผลิตภัณฑ์							
ถั่วลิสง (ต้ม)	45	178	1.5	25	0.56	0.12	5
ถั่วเหลืองแห้ง (สุก)	73	179	2.7	30	0.21	0.09	0
มะพร้าว (น้ำกะทิ)	11	132	1.4	0	0.05	0.02	1
วุ้นเส้น (ต้ม)	12	4	0.8	-	0	0	0